

Nr 103

**Kungl. Maj:ts proposition angående riksdagen och försvarsplaneringen;
given Stockholms slott den 22 september 1972.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, bereda riksdagen tillfälle att avge yttrande över vad föredragande departementschefen anført.

Under Hans Maj:ts
Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

CARL GUSTAF

SVEN ANDERSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

På grundval av 1970 års försvarsutrednings betänkande (SOU 1972:48) Riksdagen och försvarsplaneringen föreslås i propositionen att ett parlamentariskt deltagande i försvarets planering kommer till stånd. Deltagandet föreslås få formen av insyn i planeringen genom att riksdagens utrikes- och försvarsutskott hålls underrättade om innehållet i anvisningar för viktigare studie- och planeringsmoment och om de överväganden som har föregått anvisningarna. Utrikes- och försvarsutskotten föreslås också bli informerade om vissa studieresultat samt om innehållet i och ställningstagandena till aktuella perspektiv- och programplaner.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen—Regenten i statsrådet på Stockholms slott den 22 september 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, FELDT.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *riksdagen och försvarsplaneringen* och anför.

Inledning

Riksdagen beslöt år 1970 (jfr prop. 1970:97, SU 1970:203, rskr 1970:420) att ett nytt planerings- och budgeteringssystem för försvaret skulle tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1972. I samband med riksdagsbehandlingen av ärendet aktualiserades i en motion (I 1970:1261) av herr Lindblad frågan om riksdagens roll i systemet. Statsutskottet fann det lämpligt att riksdagens roll i det nya planeringssystemet närmare penetrerades och anförde att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma hur detta skulle verkställas. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet hemställt.

Kungl. Maj:t uppdrog i januari 1971 åt 1970 års försvarsutredning¹ att överväga riksdagens roll i det nya systemet för planering och budgetering inom försvaret. Utredningen har i maj 1972 avlämnat betänkandet (SOU 1972:48) Riksdagen och försvarsplaneringen.

1970 års försvarsutredning

Utredningen behandlar inledningsvis bl. a. några frågor om metodiken i det fortsatta planeringsarbetet. För närmare kännedom om dessa frågor hänvisas till betänkandet (s. 10–18).

Grundläggande överväganden

I sina överväganden om parlamentariskt deltagande i försvarsplaneringen anför utredningen bl. a. att ett utmärkande drag i modern folkstyrelse är att avståndet mellan beslutsfattarna och medborgarna tenderar att öka. Den främsta anledningen till detta är att samhällsverksamheten har blivit alltmer komplicerad, vilket gör att experter och tekniker får ett allt större inflytande. Det nya planerings- och budgete-

¹ Ledamöterna av riksdagen Gunnar Lange, ordförande, Torsten Gustafsson, Bengt Gustavsson, Olle Göransson, Allan Hernelius och Sven Wedén.

ringssystemet för försvaret är enligt utredningen i viss mån ett exempel på detta. Svårigheten för medborgarna att följa förberedelse- och beslutsprocess anses i detta fall vara särskilt olycklig, eftersom försvaret i särskilt hög grad är en angelägenhet för den enskilde medborgaren och eftersom försvaret tar i anspråk en så betydande del av budgeten. Medborgarnas svårigheter till insyn och överblick föreligger enligt utredningen till betydande del också för parlamentarikerna, som undet eget ansvar skall fatta de slutliga besluten.

Utredningen påpekar angelägenheten av att åtgärder successivt vidtas för att i möjlig mån undanröja de nämnda olägenheterna i det nya systemet för planering och budgetering inom försvaret. Utredningen understryker att utvecklingen i detta avseende måste följas med stor uppmärksamhet. Försvarets problem bör göras levande för den stora allmänheten. En så vid insyn som möjligt i förberedelse- och beslutsprocessen i fråga om de stora försvarsbesluten måste åstadkommas inom den ram som sekretessen medger. Utredningen förutsätter att erfarenheterna kommer att möjliggöra en elasticitet i systemet i denna del och därmed också en ständigt fortgående omprövning.

Utredningen erinrar om att införandet av det nya planeringssystemet syftade till att bl. a. öka statsmakternas inflytande på de väsentliga momenten i försvarsplaneringen. Vid de inledande övervägandena av systemet behandlades främst fördelningen av arbetsuppgifterna mellan å ena sidan Kungl. Maj:t och riksdagen ("statsmakterna") och å andra sidan myndigheterna. Allteftersom systemet har utformats i detalj, har också frågan aktualiserats hur arbetsuppgifterna bör fördelas mellan Kungl. Maj:t och riksdagen, eller med andra ord hur ett parlamentariskt deltagande i planeringsprocessen skall kunna åstadkommas. Med "parlamentariskt deltagande" avser utredningen riksdagens, riksdagsorgans, försvarsutredningars och enskilda parlamentarikers medverkan i planeringsprocessen. Uttrycket täcker även de fall då verksamheten från parlamentarisk sida inskränker sig till att utan ställningstagande ta emot information.

Utredningen anför vidare att grundlagberedningen i sitt huvudbetänkande (SOU 1972:15) Ny regeringsform Ny riksdagsordning har lagt fram författningsförslag som bl. a. utgår från att riksdagen är det centrala statsorganet och som ger uttryck för riksdagens dominerande ställning. Grundlagberedningens förslag i denna del bedöms till sina allmänna principer kunna påräkna stöd från praktiskt taget alla politiska meningsriktningar. Utredningen anser det därför ligga i linje med en allmän politisk viljeinriktning att ge riksdagen ökade möjligheter att delta i bl. a. försvarets långsiktiga planeringsprocess.

Utredningen påpekar att grundlagberedningen i sitt huvudbetänkande särskilt har behandlat frågan om riksdagens deltagande i den långsiktiga planeringen inom statsförvaltningen över huvud taget. Beredningen har inte ansett sig kunna kräva att en alternativ planering redovisas men ger vissa uttryck för att riksdagen bör delta i de mera långsiktiga, reellt styrande besluten. Sålunda föreslås i riksdagsordningen en bestämmelse

som praktiskt innebär att även "framtida kostnader för ett föreslaget projekt" i görlig mån bör redovisas liksom också en bestämmelse som syftar till att flerårsplaner eller flerårsstudier - om sådana föreligger - inte undanhålls riksdagen, när begäran läggs fram om anslag för det närmaste budgetåret.

Utredningen finner för sin del att de förutsättningar för ett parlamentariskt deltagande i planeringen, som grundlagberedningen har angett, talar för att metodiska åtgärder bör vidtas i syfte att säkerställa ett sådant deltagande. Utredningen utgår från att ambitionsnivån beträffande riksdagens deltagande för försvarsplaneringens del bör kunna sättas högre än den som anges i grundlagberedningens nämnda uttalande om den långsiktiga planeringen inom statsförvaltningen, bl. a. eftersom långsiktisplaneringen har hunnit längre i utveckling inom försvaret än inom andra sektorer.

Utredningen understryker att en utveckling i enlighet med det anförda bör ske med bevarande både av den fria ställning som myndigheter och verk intar i den svenska statsförvaltningen och av möjligheterna för riksdagens vederbörande organ att inhämta information direkt från myndigheterna.

Utredningen påpekar att den diskussion som har förts om riksdagens roll i det nya planeringssystemet för försvaret har gällt det planeringssystem som är under införande för det militära försvaret och civilförsvaret. Utredningen har emellertid vid sidan av det egentliga utredningsuppdraget översiktligt granskat det förslag till planeringssystem för det ekonomiska försvaret som överstyrelsen för ekonomiskt försvar i december 1971 lämnat till Kungl. Maj:t. Därvid har utredningen kommit till den uppfattningen att ett genomförande av det föreslagna systemet inte skulle innebära några i princip ändrade förutsättningar för bedömningen av frågan om riksdagens roll i det nya planeringssystemet.

Vissa principfrågor

När det har gällt att fastställa de planeringsmoment där parlamentariskt deltagande är önskvärt, har framför allt de tidiga planeringsavgörandena tilldragit sig intresse.

Som viktiga i detta sammanhang framhåller utredningen sådana moment i planeringsprocessen där de politiska bedömningarna väger tungt och där avgörandena i stor utsträckning måste ligga ovanför myndighetsnivån, dvs. hos Kungl. Maj:t och riksdagen. Särskilt viktiga från denna utgångspunkt är enligt utredningen de planeringsmoment som innebär meddelande av anvisningar för miljöstudier och studier av det svenska samhällets förändring. Dit hör också meddelande av anvisningar för perspektivplanering vilka bygger bl. a. på miljöstudiernas resultat och förutsätter kunskap om detta samt meddelande av anvisningar för programplanering som avses bygga på perspektivplaneringens resultat och förutsätter kunskap härom.

De nämnda planeringsmomenten innebär enligt utredningen i olika avseenden överväganden om och ställningstaganden till säkerhets- och försvarspolitikens inriktning. Ett parlamentariskt deltagande i dessa moment föreslås därför komma till stånd. Det sistnämnda momentet har dessutom en särskild karaktär genom att det bl. a. innebär angivande av ekonomiska ramvillkor för programplaneringen. Även om ett angivande av en flerårig planeringsram inte innebär ett beslut om årliga utgiftsramar, har det enligt utredningen stor betydelse för planeringsarbetet. Utredningen förutsätter att riksdagen årligen skall besluta om det militära försvarets och civilförsvarets utgiftsramar nästkommande budgetår och att riksdagen i samband härmed även tar ställning till av Kungl. Maj:t föreslagna femåriga planeringsramar för programplaneringen.

I fråga om sådana moment i planerings- och budgeteringsprocessen som innebär medelsanvisning påpekar utredningen att riksdagens roll är konstitutionellt fastlagd. Andra moment är sådana att de ligger inom ramen för Kungl. Maj:ts verkställande uppgifter. Utredningen förutser inga förändringar i dessa avseenden och finner inte anledning att närmare behandla dessa moment.

Utredningen anför vidare att riksdagen även fortsättningsvis bör uttala sig om och ta ställning till av regeringen föreslagna riktlinjer för säkerhets- och försvarspolitik. Detta kan enligt utredningen lämpligen ske i samband med att riksdagen ungefär vart fjärde år behandlar en ny perspektivplan.

Ett problem som enligt utredningen träder i förgrunden om riksdagen eller något av dess organ engageras i planeringsarbetet är i vilken form ett sådant deltagande skall ske. Alternativerna härvid är att riksdagen eller något av dess organ ges insyn i planeringsarbetet eller att deltagandet dessutom innefattar ett formligt beslut eller annan opinionsyttring om planeringen.

Med ett insynsförfarande vinnas enligt utredningen att ett antal riksdagsledamöter blir väl insatta i de problem som har förelegat vid planeringen, de alternativ som utarbetats och de val som kan ha träffats mellan olika alternativ. Framför allt kan de ledamöter som mera kontinuerligt ägnar sig åt de väsentliga planeringsfrågorna skaffa sig en betydande erfarenhet på detta område. Utredningen anser att det från allmän politisk och parlamentarisk synpunkt framstår som betydelsefullt att sådan erfarenhet finns inom olika partier. En sådan erfarenhet anses också viktig därför att planeringsprocessen löper på sådant sätt att många betydelsefulla planeringsmoment även i riksdagen måste behandlas under en tämligen hård tidspress. Väsentliga intressen kan alltså enligt utredningen tillgodoses med ett insynsförfarande.

Ett förfarande som utvidgas att omfatta även någon form av parlamentariskt godkännande — tyst eller uttryckligt — skapar däremot enligt utredningen vissa svårigheter. Planeringsprocessen är förhållandevis kontinuerlig. Under denna kan behov uppkomma av snabba ställningstaganden från Kungl. Maj:ts sida. Det kan enligt utredningen inte anses praktiskt att vid varje sådant tillfälle behöva underställa riksdagen sådana frågor

och avvakta dess ställningstagande, såvida inte konstitutionella skäl gör det nödvändigt.

Utredningen förordar därför att riksdagens eller dess organs medverkan i planeringsprocessen i princip sker genom ett insynsförfarande. Motsvarande föreslås även gälla om ett nytt permanent organ skulle inrättas.

För att möjliggöra det parlamentariska deltagandet i planeringsprocessen kan man enligt utredningen överväga att utnyttja olika organ. I första hand aktuella blir därvid riksdagen eller något av dess organ, tillfälliga försvarsutredningar eller något nytt, för ändamålet skapat permanent organ utanför riksdagen.

Riksdagen eller något av dess organ måste enligt utredningen under alla förhållanden få insyn i planeringsprocessen eller delar av denna för att få nödvändigt underlag för de beslut om säkerhets- och försvarspolitik som konstitutionellt måste fattas av riksdagen efter beredning inom utskott. Det har därför enligt utredningen framstått som naturligt att för en ytterligare vidgad parlamentarisk insyn så långt möjligt utnyttja de riksdagsorgan som skall befatta sig med dessa frågor. Utredningen har dock övervägt om inrättandet av ett nytt riksdagsorgan för här aktuella frågor skulle kunna erbjuda fördelar utöver de som existerande riksdagsorgan kan ge. Förebilden för ett nytt organ kunde härvid vara riksdagens löne delegation eller utrikesnämnden. De uppgifter som enligt utredningen skulle kunna komma i fråga för en nyinrättad nämnd eller annat organ får emellertid anses mer eller mindre ingå i beredningsansvaret för riksdagens vederbörande utskott. Ett nytt organ skulle således inte erbjuda några fördelar i förhållande till befintlig organisation. Utredningen räknar därför inte med detta alternativ.

Utredningen anför i anslutning härtill att under begränsad tid arbetande försvarsutredningar under de senaste 10–15 åren har spelat en viktig roll vid utformningen av säkerhets- och försvarspolitik. De har som förutsättning haft bl. a. att planeringsprocessen i motsvarande delar varit koncentrerad till avgränsade perioder.

Vid en granskning av hur planeringsmomenten infaller i tiden enligt det nya planeringssystemet kan man enligt utredningen konstatera att dessa återkommer tämligen ofta utan att visa någon utpräglad koncentration till vissa år. Mot denna bakgrund anför utredningen att en ordning med försvarsutredningar infogade som ett reguljärt led i det parlamentariska deltagandet i planeringsprocessen visserligen innebär ett aktivt parlamentariskt deltagande i denna men samtidigt kan vålla vissa svårigheter. Utredningen utesluter dock inte att parlamentariska försvarsutredningar även i framtiden kan komma att behövas tid efter annan. Behovet bedöms emellertid i viss mån bli beroende av hur övriga åtgärder, främst engagerandet av riksdagen och dess organ, kommer att utfalla. Enligt utredningen kan det vidare tänkas att man i vissa situationer tillkallar en försvarsutredning för att relativt fristående från övrigt planeringsarbete penetrera allmänt övergripande, viktiga frågor, t. ex. grundläggande målsättningsfrågor.

Om ytterligare försvarsutredningar skulle tillkallas, understryker utredningen att dessa bör ges arbetsuppgifter som gör det möjligt för dem att slutföra arbetet inom en begränsad tidrymd. Detta gäller särskilt utredningar som avses påverka den aktuella planeringsprocessen.

Utredningen har också övervägt möjligheten att skapa ett nytt permanent organ utanför riksdagen för parlamentariskt deltagande i planeringen. Med hänvisning till de betänkligheter som alltid föreligger mot att inrätta organ som i realiteten kan begränsa regeringens parlamentariska ansvar har utredningen inte ansett sig böra föreslå att något sådant organ inrättas.

Utredningen anför vidare att de riksdagsorgan som i första hand kan bli aktuella för det av utredningen förordade insynsförfarandet är utrikesutskottet och försvarsutskottet.

Utrikesutskottet skall enligt riksdagsstadgans 15 § bereda frågor bl. a. om rikets förhållande till och överenskommelser med främmande stater och mellanfolkliga organisationer, i den mån frågorna inte tillhör annat utskotts beredning. Utrikesutskottet är enligt utredningen det organ som inom riksdagen har ansvaret för överblicken av det säkerhetspolitiska fältet, även om huvudansvaret för vissa frågor inom detta kan ligga på annat utskott.

Försvarsutskottet skall enligt riksdagsstadgans 16 § bereda frågor om militärt försvar, civilförsvar, psykologiskt försvar, ekonomiskt försvar, vapenfri tjänst och värnpliktigas ekonomiska förmåner. Utskottet har därmed beredningsansvaret för all den verksamhet som avses med det nya planeringssystemet och dessutom för frågor om ekonomiskt försvar, för vilket ett nytt planeringssystem är under utredning.

Utredningen erinrar vidare om att riksdagens organisation innebär att de olika utskotten har ansvaret för var sitt sakområde. En proposition skall i princip inte delas mellan utskott. Vid behandling av proposition om den långsiktiga försvarsplaneringen och dess säkerhetspolitiska förutsättningar bedöms försvarsutskottet regelmässigt få huvudansvaret för beredningen före kammarens ställningstagande. Motsvarande gäller motionsvägen aktualiserade frågor av detta slag. I fråga om de säkerhetspolitiska förutsättningarna utgår utredningen från att samarbete sker mellan försvarsutskottet och utrikesutskottet. Detta samarbete kan etableras på skilda sätt. En möjlighet är att försvarsutskottet begär yttrande av utrikesutskottet angående de utrikespolitiska bedömningar som har kommit till uttryck i regeringens förslag. Denna form användes vid utskottsbehandlingen av 1972 års försvarsproposition.

Också när det gäller att på riksdagens vägnar utan direkt koppling till beredningsarbete av det slag som nyss nämnts ta emot orienterande information anser utredningen att olika vägar är tänkbara för de två berörda utskotten. Formerna bör väljas bl. a. med beaktande av att uppgiften i de flesta fall är att ta emot information som senare skall tjäna som bakgrund till utskottens beredningsarbete. Oberoende av vilken samverkansform som väljs gäller enligt utredningen att ledamöter i både

utrikesutskottet och försvarsutskottet behöver insyn i studie- och planeringsarbetet för att kunna fylla sina uppgifter i beredningsarbetet. En form kan vara att de båda utskotten informeras vid gemensamt sammanträde. En annan form kan vara att de båda utskotten utser medlemmar i en delegation med uppgift att ta emot den information som lämnas.

Om frågor av i huvudsak säkerhetspolitisk natur aktualiseras genom proposition eller motion förutsätter utredningen att remiss sker till utrikesutskottet. Utrikesutskottet kan härvid finna det påkallat att träda i kontakt med försvarsutskottet, om försvarspolitikens berörs.

Utredningen kommer till slutsatsen att försvarsutskottet och utrikesutskottet bör få den orienterande insyn som utredningen har förordat. Formerna för denna insyn bör kunna anpassas till de erfarenheter som görs.

Utredningen erinrar slutligen om att utskott har initiativrätt enligt riksdagsordningens 43 §. Denna rätt har förutsatts bli utnyttjad med varsamhet. Underlåtenhet att utnyttja initiativrätten kan därför enligt utredningen i fråga om försvarsplaneringen inte tolkas som ett godkännande av redovisade planeringsåtgärder.

Sammanfattning

Mot bakgrund av tidigare redovisade överväganden föreslår utredningen att det parlamentariska deltagandet i planeringsprocessen anordnas enligt följande.

a) Kungl. Maj:t bör föreskriva att riksdagens utrikesutskott och försvarsutskott genom försorg av chefen för försvarsdepartementet skall hållas underrättade om innehållet i av Kungl. Maj:t – eller av chefen för försvarsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande – meddelade anvisningar för miljöstudier, för studier av hur utvecklingen av det svenska samhället påverkar försvarsplaneringen, för perspektivplanering och programplanering och för de överväganden som har föregått meddelandet av anvisningarna.

Underlåtenhet från utskottens sida att ta initiativ med anledning av erhållen information kan inte tolkas som ett godkännande av redovisade anvisningar.

b) Kungl. Maj:t bör föreskriva att utrikes- och försvarsutskotten genom försorg av chefen för försvarsdepartementet skall hållas underrättade om innehållet i redovisade resultat av miljöstudier och studier av det svenska samhällets förändring.

Underlåtenhet från utskottens sida att ta initiativ med anledning av erhållen information kan inte tolkas som ett godkännande av vad som redovisats.

c) Kungl. Maj:t bör, när förslag föreläggs riksdagen rörande den långsiktiga inriktningen av försvaret, bereda riksdagen tillfälle till uttalande om perspektivplaneringens innehåll. Utredningen förutsätter att utrikes- och försvarsutskotten begär att en redogörelse genom chefens för försvarsdepartementet försorg lämnas för det närmare innehållet.

d) Kungl. Maj:t bör, när förslag rörande anslagen för följande budgetår föreläggs riksdagen, redovisa innehållet i aktuella programplaner och sina ställningstaganden till dessa. Utredningen förutsätter att försvarsutskottet, i vissa fall även utrikesutskottet, begär att en redogörelse genom försorg av chefen för försvarsdepartementet lämnas för det närmare innehållet i planerna och för de överväganden som har föregått Kungl. Maj:ts förslag.

Utredningen framhåller avslutningsvis att vad den anfört om information från regeringens sida inte hindrar att vederbörande utskott begär och erhåller information också från berörda myndigheter. Ett sådant förfarande ligger i linje med tidigare praxis och riksdagsordningens 47 §.

Särskilt yttrande

I ett särskilt yttrande anför ledamoten Hernelius bl. a. att en tendens i fråga om försvarspolitikens inriktning nu synes vara att uppgifter, som tidigare har åvilat myndigheterna, i allt högre grad förs över på departementala organ. Detta framgår enligt Hernelius såväl av prop. 1972:45 som av försvarsutredningens betänkande. Denna tendens kan komma att leda till en politisering redan på ett tidigt stadium av förberedelsearbetet och kan från denna synpunkt betecknas som olycklig. Ofrånkomligt är vidare enligt Hernelius att därmed synes följa en ökad sekretess, eftersom det departementala arbetet i mindre grad än myndigheternas är tillgängligt för offentlig insyn och därmed också för offentlig debatt.

Departementschefen

1970 års försvarsutredning har i sitt betänkande Riksdagen och försvarsplaneringen anfört bl. a. att ett parlamentariskt deltagande i planeringsprocessen är önskvärt främst i fråga om några av de tidigare momenten under processen, nämligen när anvisningar ges för miljöstudier och studier av det svenska samhällets förändring, för perspektivplaneringen och för programplaneringen. I fråga om de uppgifter riksdagen hittills har haft, t. ex. i fråga om det direkta anvisandet av medel till försvaret, förordar utredningen inte några förändringar.

Det parlamentariska deltagandet i de nämnda momenten av planeringsprocessen bör enligt utredningen i princip ske genom insyn i planeringen, inte genom medverkan i planeringsbesluten. Genom ett insynsförfarande kan ett antal riksdagsledamöter ur olika partier bli väl insatta i planeringsfrågorna. Utredningen anser detta önskvärt för att dessa ledamöter skall kunna fylla sina uppgifter när förslag på grundval av planeringen sedermera kommer under riksdagens prövning.

Det parlamentariska deltagandet i planeringsarbetet bör enligt utredningen ske inom ramen för verksamheten vid redan existerande riksdagsorgan, i första hand utrikesutskottet och försvarsutskottet. Deltagandet föreslås i huvudsak ske genom att utrikes- och försvarsutskotten genom chefens för försvarsdepartementet försorg hålls underrättade om inne-

hållet i de tidigare nämnda anvisningarna och om de bedömningar, överväganden och ställningstaganden som har legat bakom dessa. Utskotten förutsätts också bli informerade om resultatet av miljö- och samhällsstudierna.

Utredningen anser vidare att riksdagen bör beredas tillfälle att uttala sig om innehållet i perspektivplaneringen, när förslag om försvarets långsiktiga inriktning föreläggs riksdagen. I samband därmed förutsätts utrikes- och försvarsutskotten kunna begära en redogörelse för det närmare innehållet i planeringen. Detta bör enligt utredningen gälla även i fråga om innehållet i och ställningstagandena till aktuella programplaner i samband med anslagspropositioner.

Utredningen anför vidare att vissa svårigheter föreligger att infoga parlamentariska försvarsutredningar i den nya planeringsprocessen men utesluter inte att sådana utredningar även i framtiden kan komma att behövas tid efter annan. Därjämte nämns möjligheten att tillkalla en försvarsutredning relativt fristående från pågående planeringsarbete för att behandla allmänt övergripande, viktiga frågor.

Beträffande de delar av försvarsutredningens förslag som berör Kungl. Maj:t eller Kungl. Maj:ts kansli kan jag ansluta mig till vad utredningen har förordat. Således bör riksdagens vederbörande utskott hållas underrättade om innehållet i anvisningar för miljöstudier, för studier av hur utvecklingen av det svenska samhället påverkar försvarsplaneringen, för perspektivplanering och för programplanering samt om de överväganden som har föregått meddelandet av anvisningarna. Vidare bör berörda utskott hållas underrättade om innehållet i resultaten av miljöstudier och studier av det svenska samhällets förändring.

Vad utredningen har anfört om tillfälle för riksdagen att uttala sig rörande perspektivplaneringens innehåll samt om redovisning för riksdagen av innehållet i aktuella programplaner och ställningstagandena till dessa i samband med anslagspropositioner kan jag också biträda.

I detta sammanhang vill jag uttala att jag i likhet med försvarsutredningen inte utesluter att parlamentariska utredningar kan behöva tillkallas för att utreda viktiga försvarsproblem av här behandlat slag.

Avsikten är att även inom övriga totalförsvarsgrenar införa en planering av samma slag som inom det militära försvaret och civilförsvaret. När så blir fallet bör riksdagen ges insyn även i denna planeringsverksamhet. Detta bör i princip kunna ske enligt samma grunder som jag här har förordat för det militära försvaret och civilförsvaret.

I övrigt finner jag det inte påkallat att ta upp de frågor som omfattas av utredningens förslag. Förslagen i dessa delar berör i stor utsträckning riksdagens arbetsformer. Hur dessa skall utformas ankommer det på riksdagen själv att bestämma.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle

att avge yttrande över vad jag har anfört om riksdagen och försvarsplaneringen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen -Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

